

Land van Liefde

Land van Liefde

Van hart tot hart in verbinding met God

Hans van der Lee

Schrijver: Hans van der Lee
Coverontwerp: Hans van der Lee
ISBN: 9789402180299
© Hans van der Lee

Versie: 21 augustus 2019

Uitgever: Brave New Books

Dit boek draag ik op aan Rietje.

De manier waarop jij al zo lang in verbinding bent met je hart heeft mij enorm geholpen in het proces waarvan dit boek het resultaat is.

We hebben samen verder gezocht, zowel letterlijk als figuurlijk, op plekken en manieren die soms wat gewaagd waren. Wat mooi om de vrucht die we daarvan kunnen plukken ook samen te delen met hen die ernaar verlangen daarvan mee te genieten.

Ik draag het ook op aan onze prachtkinderen en hun levenspartners die allemaal, en ieder op eigen wijze, de weg naar hun hart aan het gaan zijn. Dank voor wat ik hierin ook van jullie heb kunnen leren.

Inhoud

Voorwoord	11
1 Een goed verhaal?	13
1.1 Om welk verhaal gaat het?	13
1.2 Wat een Verhaal	16
1.3 Kern van het Verhaal?	18
1.4 Op het randje	20
1.5 Dooie boel dat 'leven'	22
1.6 In de val	23
1.7 Hartstochtelijk?	26
1.8 Koninkrijksmotivatie	28
1.9 Hart of hoofd?	29
1.10 Spiegeltje, spiegeltje	33
1.11 Weg tot in het Land van Liefde	34
2 Er waren eens... twee bomen	37
2.1 Meer dan een verslag	38
2.2 Ontworteld	39
2.3 De Levensboom	41
2.4 De boom van kennis van goed en kwaad	44
2.5 Pakt het goed uit of slecht?	46
2.6 Egocentrische verdwazing	49
2.7 Verbinding verbroken	51
2.8 Een woud vol zaailingen	53
2.9 Bewustzijnsvernauwing	54
2.10 Met de paplepel ingegoten	56
2.11 Hopeloos verslaafd	58
2.12 Clean leren worden	59
2.13 Onverstandig	61
3 Je hart ontdekken – een wetenschappelijk perspectief	64
3.1 Miskend hart	66
3.2 Zoveel meer dan slechts een spier	68
3.3 Bron van intuïtie	72
3.4 Ons hart en ons onderbewuste	74
3.5 Kwantuminterface	76
3.6 Ons hart toont ons het geheel	80
3.7 Je hart ben je zelf	82

3.8	Je hart de ruimte geven	86
3.9	Fijnbesnaard hart.....	87
3.10	Hartsbegaafdheid	89
3.11	Meer dan het orgaan	92
3.12	Hartsverbinding	94
3.13	Vlucht.....	96
4	<i>Je hart ontplooien – een bijbels perspectief .....</i>	<i>99</i>
4.1	Ons hart als kunstwerk	100
4.2	Bron van levend water.....	102
4.3	Je hart ophalen	104
4.4	Je hart openen	107
4.5	Hoe geestelijk is ons hart?	110
4.6	Ogen van je hart	112
4.7	Zien met de ogen van je hart.....	115
4.8	Het onzichtbare zien	118
4.9	Ontvankelijk hart	120
4.10	De stem van je hart.....	122
4.11	Openhartig leven	125
4.12	Schatkamer	127
4.13	Echt en oprecht	129
4.14	Wat je gelooft	131
4.15	Je hart delen	135
4.16	Aanstekelijke hartenklop	136
4.17	Belofte	138
5	<i>Heilig Hart .....</i>	<i>141</i>
5.1	Hart van Liefde	141
5.2	God legt zijn hart bloot.....	143
5.3	Boodschap uit de hemel	145
5.4	Ultieme kunstzinnigheid	146
5.5	Hartssymboliek	150
5.6	Hart op de juiste plaats.....	151
5.7	God in het hart leren kijken	155
5.8	Van Hart tot hart	158
5.9	Geworteld in Gods hart	159
5.10	Schommelschaal	161
6	<i>Triomf van het hart.....</i>	<i>164</i>
6.1	Tweestrijd	165
6.2	Erop of eronder	168
6.3	Slagveld vol fronten	169

6.4	Onverslaanbaar hart	170
6.5	Vormende veerkracht.....	172
6.6	Tegenstander.....	173
6.7	Eindzege in zicht	175
6.8	Victorie vieren?.....	177
6.9	Meer hemel op aarde	178
6.10	Wat hij vond?.....	180
7	<i>Land van Liefde</i>	183
7.1	Geitenbrij.....	185
7.2	Terug naar de Levensboom?	187
7.3	Hoe voeden we ons met die vrucht?	190
7.4	Liefdesappèl.....	192
7.5	Dat haalt het mooiste in ons naar boven	194
7.6	Wat je hart je ingeeft.....	196
7.7	Een hart voor anderen.....	198
7.8	Mens van Liefde worden	201
7.9	Hartsverlangen delen	204
7.10	Bron van kracht	206
7.11	Alleen liefde doet het	208
7.12	Einde verhaal	210
	Naschrift.....	211
	Dankwoord.....	213
	School van Liefde – <i>Haal je hart op training</i>	215
	Basismetitatie.....	217
	Aanbevolen literatuur	221
	Register van namen, steekwoorden en begrippen	223

Voorwoord

Hoe meer je van je eigen hart vindt, hoe meer of hoe beter je verbinding kunt maken met Gods hart. Hoe meer je ook kunt groeien in het vertegenwoordigen van zijn hart zoals Jezus dit ooit deed. Dat is alles bepalend voor hoe we ons ontwikkelen als zijn leerling.

Ik vind het verbazingwekkend hoe binnen een veelheid aan disciplines en achtergronden er steeds meer zicht komt op hoe wezenlijk het is dat we leren ons hart te vinden en de vermogens ervan te herontdekken en te ontwikkelen.

Het is opvallend dat er onder niet-christenen vaak veel meer zicht is op wat ons hart ons te bieden heeft dan binnen het traditionele, conventionele christendom. Dit herinnert mij aan wat Jezus ooit zijn volgelingen voorhield: *‘De kinderen van deze wereld gaan ten aanzien van hun geslacht met veel meer overleg te werk dan de kinderen van het licht.’*¹ Ooit bouwde het volk Israël een heiligdom voor God, de plek waarin hij zijn intrek nam. Het goud dat zij hiervoor gebruikten, zelfs ook voor het heilige der heiligen en de verbondsark, was van Egyptische oorsprong. Zo kunnen wij ons hart als Gods woonstede laten verrijzen met de immateriële schatten die buiten het christendom zijn vergaard.

Dit boek is het resultaat van jaren werk met zowel mijn hoofd als mijn hart. Ik heb mijn verstand ingezet om informatie te vinden en te verwerken. Dit was vooral een cognitief proces. Met wat ik zo leerde heb ik mijn hart ‘aan het werk gezet’. Wat ik gaandeweg heb ontdekt, heeft me langzaam maar zeker duidelijk gemaakt dat ons vaak zo pretentieuze westers christendom op wezenlijke punten het pad bijster is. Omdat we daarbinnen bijna alleen ons hoofd en nauwelijks ons hart hebben weten te gebruiken.

Voor mij was het uiterst intrigerend te ontdekken hoe recent neurocardiologisch onderzoek ons de weg wijst naar ons hart als bron van onze diepste identiteit en emoties. Het HeartMath Institute, een Amerikaans wetenschappelijk onderzoeksinstituut, biedt een schat aan inzicht op dit vlak via een veelheid aan publicaties. Sara Paddington, toenmalig vicepresident van het HeartMath Institute, schrijft: *‘Ongeacht je religie of geloof, het hart speelt een centrale rol bij het ervaren van God.’*² Zij gebruikt hier niet een metaforische of symbolische duiding van het begrip hart, maar heeft het over het fysieke orgaan dat klopt in onze borstkas en ook zorgt voor onze bloedcirculatie.

---

¹ Luk. 16:8 (NBG’51)

² Geciteerd door Paul Pearsall, *The Heart’s Code*, 1999, pagina 168, Broadway Books, New York, Verenigde Staten

Ik ben onder meer veel dank verschuldigd aan Rick Joyner die mij door middel van zijn boeken waarin hij zijn visioenen deelt (zoals *The Last Battle*, *The Call*, en *The Path*), veel heeft aangereikt dat mij heeft geholpen het zicht te krijgen dat ik in dit boek met je deel. Hetzelfde geldt voor een aantal van de werken van Richard Rohr, in het bijzonder *Immortal Diamond* en *Falling Upward*.

Ook heb ik veel gehad aan de boeken van Cynthia Bourgeault waarin ze beschrijft hoe ons hart, geestelijk gezien, een orgaan is met een verbazingwekkend waarnemingsvermogen en indrukwekkende veelzijdigheid. Hoe het op veel manieren bijdraagt aan ons bewust en onbewust functioneren. Ze noemt het een '*tiny replica of the divine intelligence*.'³

Ons verstand kan geen contact met God maken. Daar hebben we ons hart voor nodig. We kunnen wel met ons verstand dingen te weten komen over God. Of iets zeggen over en zelfs tegen God. Maar echte verbinding met hem loopt via ons hart, niet via ons hoofd. Wat ik schrijf over het in verbinding zijn met God is daarom soms moeilijk te volgen wanneer je dit alleen maar met je verstand probeert te interpreteren.

Gods hart staat in constante verbinding met het onze, maar wederzijds contact is er pas als ons hart open is voor hem. Hoe sterker die verbinding wordt, hoe meer ons hart zich kan vormen naar het zijne. Ons westers christendom heeft ons geleerd het leven en het Verhaal van de Rabbi vooral verstandelijk te interpreteren. Maar wie hij was en wat hij te zeggen had, was in de eerste plaats een hartsboodschap. De werkelijke betekenis daarvan is niet te pakken met ons verstand. Net zomin als dat we met een zeef wijn uit een vat in een glas kunnen scheppen.

Het kunnen verstaan van veel van wat ik schrijf, vereist een open hart. Zonder dat blijft het slechts informatie die verwerkt wordt door je brein. Probeer wat ik schrijf tot je hart te laten spreken. Ervaar dan of het resoneert met wat je diep in je wezen ervaart als iets dat waar kan zijn. Laat je niet misleiden door je verstand dat wellicht steigert wanneer je iets leest dat verschilt met wat je geëigende manier van denken is. Delen van dit boek zijn vooral ook theoretisch van aard. Wanneer je de inhoud je praktisch eigen wilt maken, kun je de training *Haal je hart op* volgen (zie achterin dit boek en www.schoolvanliefde.com).

Ik hoop dat je dit boek kunt ervaren als een oprechte poging een bijdrage te leveren aan een herstelproces dat ons terugbrengt bij de spiritualiteit die Jezus ooit belichaamde.

---

³ Cynthia Bourgeault, *The Wisdom Way of Knowing, Reclaiming an Ancient Tradition to Awaken the Heart*, 2003, pagina 85, Jossey-Bass, Verenigde Staten

1 Een goed verhaal?

Het is er. En je kunt er komen. Jij ook. Een ander bestaan. Een ander leven. Het omringt jou en mij waar we ook zijn of gaan. Het is overal. Ook in ons. Ik heb het de naam gegeven die ik er het meest bij voel passen: Land van Liefde.

We zijn ervoor gemaakt maar we zijn het contact ermee verloren. Jezus was er voluit mee in verbinding. Hij vertegenwoordigde het als geen ander en noemde dit het Koninkrijk van God. Het Koninkrijk van Liefde. Want God is Liefde.

Het Land van Liefde is de plek waar we thuishoren. Waar we weer thuis kunnen komen en thuis kunnen zijn. Het is onze plaats van bestemming. En de werkelijkheid waar we vandaan komen. Maar we zijn het zicht erop kwijt en de verbinding ermee verloren. We zijn het ons niet bewust. We zien niet wat we missen. We zijn er blind voor.

Ja, Jezus was anders. Heel anders dan wij. Daar zijn we als christenen heilig van overtuigd. Dat maken de evangeliën overduidelijk. Maar, waarom was hij – als mens – zo anders dan wij zijn? In de loop der eeuwen is daar veel over gefilosofeerd. Vooral binnen de kerk. Velen hebben zich afgevraagd wat hem zo bijzonder maakte. Hebben verteld hoe ze hem zagen en wat ze van hem vonden. Het werd een mooi, boeiend en sluitend verhaal. Het verhaal over Jezus. En als christen vinden we dat iedereen dit moet horen.

Daarnaast is er nog een Verhaal. Verteld door Jezus zelf. Het verhaal dat we elkaar vertellen over hem heeft zijn eigen Verhaal naar de achtergrond verdrongen. Dat Verhaal leeft bijna niet meer onder ons. Toch is het niet dood. Het kan namelijk niet sterven. Het is het verhaal van het Leven. Voor eens en altijd.

Het Verhaal van Jezus komt uit zijn hart. Het gaat over het Land van Liefde. Daarin spreekt zijn hart tot dat van ons. En wij? Wij breken er ons hoofd over. Denken niet aan ons hart en niet aan het zijne. En zo is ons verhaal een eigen leven gaan leiden. Los van zijn Verhaal, los van zijn hart. En los van ons hart.

1.1 Om welk verhaal gaat het?

'Het conventionele, gerieflijke christendom heeft gefaald. Het werkt niet.'

Diana Butler Bass⁴

---

⁴ Diana Butler Bass, *Christianity after Religion*, 2012, pagina 36, Harper One, Verenigde Staten

'Het christendom heeft niet gefaald, het is gewoon nog niet echt uitgeprobeerd.'

Gilbert Keith Chesterton⁵

Er gaat dus een verhaal. Over de man die ooit door zijn tijdgenoten de Rabbi van Nazaret werd genoemd. Dat verhaal is ontstaan in de kerk. Dan is er nog een Verhaal. Geleefd door de Man waarover het verhaal van de kerk gaat. Het zijne is een heel ander verhaal. Ja, er zijn wat overlappen tussen zijn Verhaal en dat andere. Maar beide verhalen vertegenwoordigen een andere wereld.

Wanneer je gewend bent aan het verhaal van de kerk, dan is het heel moeilijk nog het Verhaal van de Rabbi zelf te horen. Want het verhaal van de kerk heeft dat van hem al eeuwenlang naar de achtergrond geschoven. Wanneer je bent opgegroeid in de kerk, zoals dit mij overkwam, dan ben je zo met het kerkelijke verhaal verweven dat het Verhaal van de Rabbi zelf ongemerkt totaal aan je voorbij kan gaan.

Even een belangrijke kanttekening tussendoor voor ik verder ga. Ik laat me in dit boek soms vrij kritisch uit over de kerk. Dat kan je pijn doen. Het zou mij enige tijd geleden waarschijnlijk ook pijn gedaan hebben te lezen wat ik nu schrijf.

Het is niet mijn bedoeling het instituut kerk, of welke uitingsvorm daarvan dan ook, over de hekel te halen. Ik ben ervan doordrongen dat daarbinnen overal mooie mensen zich met hart en ziel hebben toegewijd aan God vanuit een diep verlangen voor hem te leven. Zoekers met wie ik me verbonden voel.

Velen hebben in de kerk God gevonden. Ikzelf ook. Jarenlang was ik overtuigd kerklid en ik heb zelfs, samen met Rietje mijn vrouw, vier jaar lang leidinggegeven aan een gemeente. Tegelijk kan ik er niet omheen de vinger op de zere plek te leggen en het kind bij de naam te noemen. Want zonder dat is het moeilijk duidelijk te maken wat ik bedoel.

Over hoe het verhaal van de kerk een eigen leven ging leiden, zeg ik iets in *Hartstocht*, het boek waar dit boek een vervolg op is. Om van dat verhaal een beetje los te komen en oren te krijgen voor het Verhaal van de Rabbi zelf heb ik zo goed mogelijk (althans voorlopig even) afstand genomen van het verhaal dat ik met de papepel kreeg ingegoten. Hetzelfde geldt voor het religieuze systeem dat dit verhaal met zoveel vuur en verve uitdraagt. Om zo onbevooroordeeld en onbevangen mogelijk te luisteren naar het echte Verhaal. Dat van de Zoon van

---

⁵ Cynthia Bourgeault, *The wisdom Jesus, transforming Heart and Mind*, 2008, pagina 4, Shambhala, Verenigde Staten

God zelf. Dat Verhaal is mij, God zij dank, door de jaren heen steeds duidelijker geworden. En gelukkig ben ik niet de enige die aan het zoeken en vinden is.

Meerdere vragen hielden me bezig. Wat kan ik met zijn Verhaal? Hoe moet ik het interpreteren? Wat in de wereld is daarvan de relevantie voor mij in het hier en nu? Om daar achter te komen, ben ik gaan proberen het uit te leven. Om dat waar ik hem over hoorde spreken en wat hij zijn leerlingen voorhield, in praktijk te brengen. Om het zoveel mogelijk aan mij te laten gebeuren. En daardoor kwam zijn Verhaal voor mij langzamerhand tot leven.

Ik heb het verhaal van de kerk losgelaten. Ik geloof niet meer dat dit goed Gods boodschap voor de mensheid vertegenwoordigt. Die boodschap is oneindig veel mooier en betekenisvoller. Daarvan is in de eeuwen van kerkelijk christendom weinig overgebleven. Die boodschap werd ooit vervangen door een verhaal dat vooral ook de eigen organisatorische en politieke belangen van het kerkelijk instituut moest dienen. Iets dat ontstond doordat de kerk ervoor koos te blijven eten van de vrucht van de boom van kennis van goed en kwaad. Dat brein-product heeft ons hart buiten spel gezet. Daardoor ging het zicht op en de betekenis van het Verhaal van de Rabbi voor lange tijd grotendeels verloren.

Als het kerkelijke verhaal over waar we in moeten 'gelooven' nu eens weinig of geen relevantie zou hebben vanuit Gods perspectief? Best een belangrijke vraag. Een vraag die niet zo gauw aandacht krijgt binnen het conventionele christendom. Want daarbinnen is men er heilig van overtuigd dat de kerk weet waar het om gaat. Maar, als het God nu eens zou gaan om iets heel anders dan waar het in het kerkelijk verhaal over gaat?

De kerk loopt leeg. Veel jonge mensen die opgroeiden in de kerk laten het instituut links liggen. Ze zijn blij ervan verlost te zijn. Wat de kerk te vertellen heeft, boeit hen niet meer. Erdoor overtuigd worden, is al helemaal niet meer het geval. Hetzelfde geldt voor mij. En dat terwijl ik meer dan ooit iets heb met waar Jezus het over had. Meer dan ooit geloof ik dat waar hij mee kwam, dat is waarmee God ons wil helpen een ander leven te vinden dan waar we aan gewend zijn. Een onvoorstelbaar prachtig alternatief voor het alledaagse bestaan waarin zoveel vormen van gebrokenheid veel van het leven bepalen.

Het alledaagse bestaan kent veel subwereldjes. Het subwereldje van de rijke en de arme. Van de academicus en de analfabeet. Van de kerkganger en de buitenkerkelijke. Maar de wereld, de werkelijkheid van God is van een andere orde dan al die uitingen van het alledaagse. Die werkelijkheid is gemakkelijker te vin-

den door een arme, buitenkerkelijke analfabeet dan door een rijke, academisch gevormde kerkganger. Zegt Jezus (als ik hem goed begrijp).

1.2 Wat een Verhaal

'Er zijn twee dingen uit onze tijd die de kerk al gauw heeft verloren. Ze zijn nog niet hervonden, maar jij moet ze herontdekken.' 'Wat zijn ze?' vroeg ik. 'Je moet herontdekken wat de boodschap is en hoe die uit te leven. We kunnen beide nauwelijks meer herkennen in wat men tegenwoordig zegt en doet.'

Paulus in een visioen van Rick Joyner⁶

'In de kerkelijke geloofsbelijdenissen die het geloof van miljoenen binnen het westers en oosters christendom hebben bepaald, vind je niets over het leven van Jezus en de betekenis ervan. Deze voor de kerk zo belangrijke beschrijvingen van wat het geloof inhoudt, blijken te zwijgen over waar de evangeliën vooral over spreken en hebben het in plaats daarvan over iets anders. De uitdaging waar we voor staan is dat we aanvaarden dat we het evangelie niet hebben begrepen en dat we op zoek gaan naar hoe we dit kunnen rechtzetten.'

N.T. Wright (evangelicaal theoloog)⁷

Luisterend naar de Rabbi raakte ik geboeid door de inbedding die hij zijn Verhaal gaf en de thema's die hijzelf daarin centraal zette. Om te beginnen was hij op en top Jood en koos hij heel bewust de rol van rabbi. Als rabbi riep hij anderen op hem te volgen.

De focus, de kern en het doel van zijn missie was het Koninkrijk van God. Hij maakte dit Koninkrijk voor iedereen toegankelijk. Maar het bleek vooral gestalte te krijgen onder hen die leden aan gebrokenheid en verlangden naar heelheid.

Jarenlang heb ik van alles gedaan om me zijn Verhaal eigen te maken. Want zwemmen leer je niet op het droge. Ik kan me niet voorstellen dat je het kunt leren zonder kopje onder te zijn geweest. Zo ben ik verschillende keren kopje onder gegaan. Over een van die keren schrijf ik iets in *Hartstocht*. Ik heb nu het gevoel dat ik een beetje zwemmen kan, maar een A-diploma heb ik nog lang niet...

Het Koninkrijk zoeken is iets anders dan op zoek zijn naar wat het Koninkrijk karakteriseert of waarin het tot uitdrukking komt. Het heeft voor mij lang geduurd voordat ik dit onderscheid zag. Maar dit verschil is heel wezenlijk. Ik ben

---

⁶ Rick Joyner, *The Final Quest Trilogy*, 2016, pagina 140-141, Morningstar Publications, Verenigde Staten

⁷ Nicolas Wright, *How God became King*, 2012, pagina 19, 58, HarperOne, Verenigd Koninkrijk

vaak en lang in Indonesië geweest. Wanneer ik daar ben, gaan er delen van mijn hart open die zich thuis eerst niet of heel moeizaam konden ontsluiten. Ik vind het nog steeds heerlijk in dat land te zijn. Doordat ik daar veel tijd heb doorgebracht, heb ik heel wat soorten Indonesisch voedsel kunnen uitproberen. Dingen die je hier nooit eet, zoals kikkerbiljetjes en vliegende hond. Maar als ik ergens van een Indonesisch gerecht geniet, wil dit nog niet zeggen dat ik in Indonesië ben. Het kan bij iemand in Nederland zijn die heel vaardig is met de Indonesische keuken.

Zo vertegenwoordigt wat het Koninkrijk kenmerkt niet altijd het Koninkrijk zelf. Daarom houdt de Rabbi ons niet voor de kenmerken van het Koninkrijk te zoeken maar het Koninkrijk zelf. Dat krijgt voor ons gestalte in en vanuit ons hart. Wat we daarbuiten waarnemen als impact van het Koninkrijk hoeft niets met onszelf van doen te hebben. We kunnen er iets van ervaren zonder dat het voortkomt uit onze eigen hartsrelatie met God. Zoals een (denkbeeldig) vissersbootje aan de andere kant van het Meer van Galilea veiligheid vond toen Jezus voor zijn discipelen de storm stilde.

Gericht zoeken naar meer van het Koninkrijk? We hebben God toch al gevonden?! We kennen Jezus immers al?! Maar buiten het 'geijkte' christendom zijn velen intens op zoek. Doen soms ook (in onze ogen) de gekste dingen om meer van God te vinden. Dingen die bij ons soms grote weerstaand opwekken. Desalniettemin zoeken ze. En de God die ze zoeken, zegt dat wie hem zoekt, hem zal vinden! Zelfs wanneer je op een heel onorthodoxe of ontraditionele manier zoekt. Of wanneer je hebt gezocht lang voordat de Rabbi zijn toehoorders aanmoedigde met de woorden: 'Zoek en je zult vinden.' Soms is er meer wat van God is te vinden onder niet-christenen dan onder hen die zich christen noemen.

Stel je voor dat je altijd is verteld dat een kiezelsteen een diamant is. Dat diamanten zo bijzonder en waardevol zijn omdat ze zo hard zijn. Wanneer je dan niet weet dat een geslepen diamant zo weergaloos kan schitteren, kan iedereen je wijsmaken dat zo'n mooie gladgepolijste kiezelsteen is wat je zoekt. Dan kun je ook heel snel een diamant gevonden hebben, althans dat denk je dan. Hebben we ons zo als christenen ook een beeld gevormd van het Koninkrijk van God? Zijn we tevreden met een gladde kiezelsteen en hebben we daardoor nooit ontdekt wat de echte diamant is?

1.3 Kern van het Verhaal?

‘Meestal, wanneer het over het hart gaat, hebben we het over iets sentimenteels dat niets met het hart van doen heeft, maar dat gaat over de door onze cultuur bepaalde emoties waardoor we alles van het hart als wazig en zweverig ervaren.’

Joseph Chilton Pearce⁸

Natuurlijk is het Verhaal van de Rabbi oneindig veel meer dan een verhaal in de reguliere betekenis van het woord. Dat Verhaal vertolkt zijn leven, missie en boodschap en met elkaar vertegenwoordigen die een andere werkelijkheid. Een bestaan waarin hij ons uitnodigt en dat hij het Koninkrijk van God noemde.

Dat Verhaal kreeg gestalte in een bijzondere tijd en cultuur. Hij gebruikte woorden en begrippen vanuit een taal die daar een geheel mee vormde. De uitdaging waar wij voor staan, is om zijn Verhaal de juiste interpretatie te geven met het begrippenkader van onze taal. Ons hedendaagse begrippenkader is aan de ene kant veel uitgebreider dan dat van de Joodse cultuur van 2000 jaar geleden. Ook is het inzicht in het menszijn op veel vlakken enorm toegenomen. Dit betekent dat de manier waarop het Verhaal door mensen van toen in de evangeliën werd vastgelegd meer beperkingen had dan nu. In de loop van dit boek zal ik soms dankbaar gebruik maken van het ruimere begrippenkader en de diepere inzichten die ons nu ten dienste staan. Aan de andere kant zijn begrippen die bepalend zijn voor een goed begrip van zijn Verhaal niet langer in gebruik of hebben nu een andere betekenis dan toen.

Om ons dat Verhaal eigen te maken, worden we uitgenodigd drie fundamentele fasen te doorlopen, of, beter gezegd: te doorworstelen. Want wat nodig is om te hervinden wat de Rabbi ooit vertegenwoordigde, is niet eenvoudig. Het is een worstelweg. Maar wat die weg biedt, is zozeer de moeite waard dat Jezus het de kern liet zijn van waar het hem als Rabbi om ging.

De drie hartscontactstadia van de ontwikkelingsgang waar ik op doel, zal ik eerst kort benoemen. In de hoofdstukken die volgen, werk ik die dan verder uit. Deze stadia zullen in de praktijk van het leven elkaar gedeeltelijk overlappen. Het tweede stadium zal kunnen beginnen voordat het eerste goed en wel op gang is gekomen. Voor het kunnen beginnen aan het derde stadium is het nodig dat we zowel een stuk gevorderd zijn in het tweede als dat we het Verhaal van de Rabbi serieus nemen.

---

⁸ Joseph Chilton Pearce, *The Heart-Mind Matrix*, 2012, page xii, Inner Traditions Bear and Company, Verenigde Staten

Deze hartscontactstadia zeggen iets over hoe we kunnen leren beter om te gaan met ons hart. Wat ik met ons hart bedoel is zowel ons fysieke hart als waartoe dit in staat is, hoe dit in interactie is met (vooral) de rechter hemisfeer van onze hersenen en de impact van hoe ons hart onze weefsels aanstuurt. Dit met elkaar zie ik als ons metafysische of transcendente hart. Dit complexe 'biomechanisme' stelt ons in staat dingen te beleven die ver uitstijgen boven wat voor ons de alledaagse werkelijkheid is.

Eerste stadium: open leren staan voor ons hart Dit is een stadium waarin we ons, heel algemeen gezien, bewust worden van het verschil tussen een hoofdbestaan en een hartsbestaan. We gaan inzien hoe ons leven wordt gedomineerd door ons verstand dat ons hart op de achtergrond houdt. We gaan verstaan hoe beperkt een hoofdbestaan is en dat een leven vanuit ons hart ons meer bij onszelf, bij meer liefde, compassie en menslievendheid kan brengen. Dit is een bewustwordingstraject waar iedereen veel aan kan hebben. Of je nu wel of niet wat met Jezus hebt.

Tweede stadium: ons hart leren openen en benutten In dit stadium krijgen we meer zicht op wat ons hart, de kern van ons wezen, ons te bieden heeft. We leren ons een hartsbestaan meer eigen te maken en daar steeds meer grip op te krijgen. We ontdekken wat ons daarbij hindert en hoe dit op te ruimen om verder te komen. We leren onze hartsvaardigheden verder te ontwikkelen en ons leven minder te laten domineren door ons verstand. De ontplooiing van onze hartsbegaafdheid heeft voor iedereen relevantie en kan worden doorlopen ongeacht of je wel of niet iets wilt met het Verhaal van de Rabbi. Veel 'seculiere' literatuur over *spiritual awakening* of *mindfulness* is erop gericht ons door dit stadium te leiden.⁹

Derde stadium: ons hart leren afstemmen op dat van God Hoe verder je komt in de eerste twee, hoe meer dit derde stadium betekenis voor je kan krijgen. Daarin krijg je meer zicht op hoe er in de Bijbel duiding wordt gegeven aan hoe de mens ooit het hartsbestaan inwisselde voor een hoofdbestaan. Hoe Jezus ons liet zien hoeveel mooier een hartsbestaan kan zijn en hoe je daarin kunt terugkomen. Je leert iets ervaren van wat er in Gods hart leeft, hoe je je eigen hart daarop kunt afstemmen en met jouw hart verbinding kunt aangaan met dat van hem. Hoe je zo in contact komt met Gods werkelijkheid, het bestaan waarin de Rabbi uitnodigde hem te volgen: het Land van Liefde.

---

⁹ Er is ook een verscheidenheid aan andere termen in gebruik voor het leven vanuit je hart. Steve Taylor, bijvoorbeeld, spreekt over '*awakening*'. Eckhart Tolle gebruikt de term '*Being*' voor wat ik ons hart noem, terwijl Richard Rohr hiervoor de '*True Self*' gebruikt.

Het doorlopen van deze drie hartscontactstadia is een cyclisch proces van voortschrijdend inzicht, een zich verdiepend beleven en een zich verrijkend bewustzijn. Wanneer we op zoek zijn naar verbinding met Gods hart, is het ontdekken en leren kennen van ons eigen hart veel meer dan een doel op zich. Dan is het vooral een weg waarlangs we in verbinding kunnen komen met Gods hart en zijn liefde leren ontvangen.

1.4 Op het randje

‘Wanneer je niet in contact bent met je hart voel je je ongemakkelijk alsof je slechts oppervlakkig leeft en iets mist.’

Paulo Coelho¹⁰

Ik heb er heel wat zien liggen op mijn vluchten tussen Manila en Jakarta. Geelbruine ringen met soms heldergroene vlekken. De binnenruimte opgevuld met prachtige turkooizen schakeringen, midden in het grauwe blauw van het oceaanwater: atollen. Een atol is een - soms bijna perfect rond, soms grillig gevormd - ringvormig tropisch eiland. Soms groeien er ook planten en bomen op. Grotere atollen, sommige zijn ruim vijf kilometer in doorsnee, kunnen bewoond zijn. De ring is de kratermond van een, al of niet slapende, vulkaan die het binnenwater afsluit van het zeewater. Binnen de ring kunnen biotopen voorkomen die heel anders zijn dan in het omringende zeewater. Er kunnen prachtige koralen, anemonen, schelpdieren en kleurrijke vissen in leven die je nergens anders vindt. Het binnenste is een geheimzinnige wereld die ooit toegang verschaftte tot het hart van een levende vulkaankern. Atolring en het binnenwater horen bij elkaar. Toch zijn het twee totaal verschillende werelden. Het leven op de ring is totaal anders dan erbinnen.

Leven buiten het Koninkrijk is als een verblijf op het oppervlak van een atolring zonder dat je afdaalt in de exotische schoonheid die zich in het binnenwater bevindt. Wanneer je ervan uitgaat dat het leven op de ring alles is, mis je het meest wezenlijke. Dan draai je in cirkeltjes rond zonder dat je ooit in contact komt met het echte leven van het atol. Meer van de aan het oog onttrokken werkelijkheid vind je pas wanneer je de relatieve veiligheid van de oppervlakkige buitenkant achter je durft te laten. Wanneer je afdaalt in het hart waarin het leven in zoveel kleuren bloeit.

Of je die werkelijkheid nu kent of niet, hij is er. Op zich kun je ervan op de hoogte zijn dat er meer is dan het leven op de ring. Je kunt zelfs af en toe een lekker visje

---

¹⁰ Baptist de Pape, *The Power of the Heart*, 2014, pagina 34, Kosmos Uitgevers

uit het binnenwater verschalken. Maar dat betekent nog niet dat je weet af te dalen in de wondermooie diepten ervan. Laat staan dat je weet hebt van wat zich daar nog weer diep onder bevindt. De gloeiende magmahaard van de vulkaan die in verbinding staat met de kern waar alles op aarde om draait. Leven op de ring is als leven in een leugen. De leugen dat de ring en wat zich daarop bevindt de hele werkelijkheid is. De waarheid is dat er zoveel meer is.

Stel je die wereld eens voor. Prachtig felgekleurde vissen tussen fris wit en bloedkoraal. Pastelgetinte wateranemonen die gezamenlijk meedeinen op het ritme van het bewegende water. Oesters die de mooiste parels in zich dragen. Rotspartijen met intrigerende doorkijkjes, begroeid met heldergroene planten. En dat alles omgeven door warm, kristalhelder water waarin het zonlicht gouden banen tovert dat elke kleur extra diepte geeft.

Binnengaan in het Koninkrijk is als een duik nemen in het binnenwater van een atol. Jezus daagt je uit je te realiseren dat de ring slechts buitenkant is. Dat je daar slechts rondjes loopt. Om de kern heen draait. Gevangen in een vicieuze cirkel. Hij nodigt je uit in het diepe van het onbekende af te dalen.

Er is zoveel meer dan alleen de alledaagse werkelijkheid die we gewend zijn: Gods werkelijkheid. Daar is onze alledaagse realiteit maar een beperkt onderdeel van. Jezus beschrijft die alledaagse werkelijkheid met termen als: de wereld, duisternis, leugen en dood¹¹. Gods werkelijkheid typeert hij met begrippen als waarheid, licht en leven.¹² Hoe meer die waarheid, dat licht en leven doordringt in onze werkelijkheidsbeleving, hoe meer we van Gods shalom zullen ervaren. Hoe meer Gods werkelijkheid de onze wordt.

Jezus maakt ons duidelijk dat het Gods bedoeling is dat die werkelijkheid ons hele leven, zowel persoonlijk als gezamenlijk, gaat doortrekken en bepalen.¹³ Hij kwam om ons te verlossen van de leugen dat de alledaagse werkelijkheid alles zou zijn. Hij wil ons bevrijden van een leven waarin Gods werkelijkheid nog te weinig de onze is. Want zolang die werkelijkheid aan ons voorbij gaat, missen we onze bestemming. Missen we ons doel. Dat is zonde! Zonde is meer Gods bestemming en zijn werkelijkheid mislopen dan dat het zoiets zou zijn als het overtreden van bepaalde regels.

---

¹¹ Joh. 5:24-25 en Luc. 9:59-60

¹² Joh. 1:4 en 9, 8:12 en 8:31-32

¹³ Mat. 13:31-33.

1.5 Dooie boel dat 'leven'

'Met het hart kunnen we God ervaren, niet met ons verstand.'

Blaise Pascal¹⁴

We hebben er iets abstracts van gemaakt. 'Het geloof' noemen we het. De Rabbi sprak ook over geloven. Maar als je bereid bent goed naar hem te luisteren, dan merk je al gauw dat hij daar iets heel anders onder verstond dan de betekenis die de kerk daar in de loop der eeuwen aan is gaan geven.

Dat wat de Rabbi geloof noemde, had veel meer te maken met God leren kennen en vanuit dat kennen van hem, zijn hart en zijn liefde, hem je vertrouwen geven. Niet om daardoor in een hemel te kunnen komen pas nadat je dit aardse bestaan hebt beëindigd, zoals ons vaak is voorgespiegeld, maar omdat dit hartsvertrouwen de nauwe poort opent die je toegang geeft tot Gods werkelijkheid. Nu al. Zoals Jezus dit ook had.

Om Gods hart te kunnen leren kennen, om hem in het hart te kunnen kijken, hebben we ons eigen hart nodig. Of, beter gezegd, is het nodig dat we leren zien met de ogen van ons hart. Geloven houdt in: durven aanvaarden wat we van God zien met die ogen en daarop ons leven baseren. In de mate waarin we dit leren, zal Gods werkelijkheid ook de onze kunnen worden. In die mate kan Gods Koninkrijk gestalte krijgen in ons leven en komt het Leven ons leven binnen. In die mate komen wij het Leven binnen. Het eeuwige, onveranderlijke leven. Het soort leven waarvoor we oorspronkelijk zijn bedoeld. Waar God ons ooit in tevoorschijn riep. Het soort leven dat we verloren toen we kozen voor kennis ten koste van de relatie. Kozen voor ons hoofd ten koste van ons hart.

Door de impact van die keuze hebben we een hang, een vooringenomenheid, om met behulp van kennis onze problemen op te lossen. Vanuit die insteek menen we ook met behulp van kennis (theologie = kennis over God) het Koninkrijk te kunnen vinden. Maar een bestaanswijze waar God ons bij vandaan wilde houden (gebaseerd op kennis van wat goed is en wat niet), is ongeschikt om te hervinden wat Jezus op zijn hart had. Want juist de keuze voor het vertrouwen op kennis was de weg waarlangs we dat wat God voor ons bedoelde, verloren.

Nu heeft kennis natuurlijk een plek. Ook Jezus beschikte over kennis – een zeer grondige – van de Wet en de Profeten. Maar dat stond bij hem niet op de voorgrond en al helemaal niet op zichzelf. Wat bij hem alles bepalend was, was zijn hartsrelatie met zijn Vader. Net zoals ooit bij de eerste mensen.

---

¹⁴ Gail Godwin, *Heart, the Story of its Myths and Meanings*, 2004, pagina 104, Bloomsbury Publishers Plc., Verenigd Koninkrijk

Theologie werd door christenen lange tijd als iets goeds gezien, ook al sloeg men er elkaar eeuwenlang letterlijk en figuurlijk mee dood. (Zie hoofdstuk 2 van *Hartstocht*.) Deze visie op theologie ontstond door kennis van wat goed is en wat kwaad, alles overheersend te laten zijn. Met andere woorden: ook theologie is een product van het onveranderd dooreten van de vrucht van de verkeerde, meest giftige boom in het universum. We weten dat die vrucht Adam en Eva het Leven kostte. Toch eten we er ongestoord van verder en vinden ook nog eens dat we niet zonder kunnen...

Misleid door de overtuiging dat kennis van goed en kwaad goede theologie oplevert, hebben we even misleid lange tijd blindelings aangenomen dat theologie bedrijven goed moet zijn. Maar is dat wel zo? Of heeft die kennis misschien alleen iets positiefs te bieden in bepaalde context? Een context waarin die kennis ligt ingebed in iets anders? En is die context wel altijd aanwezig? In hoeverre zijn onze denominale theologische concepten vooral voortvloeijsels van intellectuele inteelt?

Naarmate we ons meer laten leiden door ons hoofd dan door ons hart, gaan we minder de weg van Jezus. Natuurlijk, we kunnen van allerlei goeds doen en daar dan het etiket 'christelijk' op plakken. En dat zou nog kunnen kloppen ook in de zin van hoe dit begrip betekenis heeft gekregen in de eeuwen sinds keizer Constantijn de christelijke kerk in 'het leven' riep.

1.6 In de val

'Je brein heeft slechts een beperkte visie op je levensomstandigheden, maar je hart kan iedere situatie beoordelen vanuit een hoger perspectief.'

Baptist de Pape¹⁵

Institutioneel christendom. Iets van God ingepakt in iets institutioneels. Tenminste, dat was de bedoeling. Ingekaderd in een systeem dat alles op een rijtje zet. De traditie veilig geborgd in principes en dogma's die leiden tot een eigen cultuur en *mindset*. Iets dat zou moeten leven en sprankelen, ingekaderd in een vastomlijnd raamwerk. Door heel verstandige mensen met de diepste theologische kennis en de beste bedoelingen ontwikkeld. Heel geestelijk. Volgens de definitie die zij daarvoor zelf hadden opgesteld.

Maar hoe uitpuittend we ons verstand ook inzetten, we komen er nooit mee in contact met het hartsdomein. Wat daar deel van uitmaakt, passeert ons verstand

---

¹⁵ De Pape, 36

zoals vloeistof door een zeef vloeit. Een wijnfles vullen met een schepnet lukt gewoon niet. Hoe fijnmazig het ook is. Al kunnen er soms wel een paar kostbare druppels aan blijven hangen... Het hartsdomein is voor ons verstand ongrijpbaar.

De Rabbi biedt ons een hogere werkelijkheid aan waarin meer en meer van Gods bestaan het onze wordt. Maar dat mooie moet bij ons wel in goede handen zijn. Zolang we daar nog niet goed mee om kunnen gaan, is het bij ons niet veilig. Het vergt voorbereidende vorming om met dat wat van God is om te gaan op een manier die aansluit bij wie God is, bij hoe zijn hart is. Anders heb je geen boodschap aan het Land van Liefde.

Om te kunnen zien hoe Gods hart is, is het nodig dat we leren waarnemen met de ogen van ons hart. Hoe beter we daarmee leren zien, hoe beter we God kunnen leren kennen en hoe meer we hem zullen kunnen liefhebben. Hoe meer we een mens van liefde kunnen worden. Hoe meer we kunnen gaan lijken op hoe God is en hoe meer hij zich bij ons thuis kan voelen en er goede hartsverbinding kan groeien tussen hem en ons. Hoe meer dat gestalte kan krijgen wat de relatie tussen de Rabbi van Nazaret en God zijn Vader bepaalde. Hoe meer we zijn voetstappen zullen kunnen drukken in het Land van Liefde.

Liefde uiten doen we allemaal op onze eigen manier. Daar is iedereen uniek in. Maar om dat unieke de ruimte te kunnen geven, hebben we allemaal hetzelfde nodig: we zullen ons hart moeten kunnen openen en onze liefde naar buiten kunnen laten komen. Dat leren doen, vergt oefening. Wij die zijn opgegroeid binnen de westerse verstandscultus weten doorgaans geen raad met ons hart. Een Indiaanse medicijnman zei ooit tegen Carl Jung: *'Blanken, met hun gerimpelde gezichten en doorlopende boosheid zijn zo wreed en moordzuchtig omdat ze denken met hun hoofd. Gezonde mensen denken met hun hart.'*¹⁶

Wij leven in het rijke Westen. Ook al is ons inkomen slechts half modaal, toch hebben we het nog steeds stukken beter dan de daklozen in Jakarta waar ik jarenlang mee in contact ben geweest. Hoe rijker we zijn, hoe meer we doorgaans kunnen en vaak ook moeten in het alledaagse bestaan. Dingen waarvoor je je hoofd moet inzetten. Je brein, je intellect. Hoe meer je kunt en moet doen, hoe complexer je leven wordt. Hoe meer je vaak ook 'verdient' en je daarom eveneens kunt veroorloven. Hoe breder het spectrum van aantrekkelijke dingen waarvan je onder de bekoring kunt komen. Dingen die je begeerten aanspreken en je tijd en energie verslinden wanneer je daaraan toegeeft. Dingen die je gevangenhouden in je hoofd waardoor je niet leert af te dalen in het hartsdomein.

---

¹⁶ Paul Pearsall, *The Heart's Code*, 1999, pagina 67, Broadway Books, Verenigde Staten